

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

הדרמות הפוליטיות של בית דוד: גישות ספרותיות למקרא - 19420

תאריך עדכון אחרון 30-08-2017

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: ספרות כללית והשוואתית

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): פרופ' אילנה פרדס

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: mspardes@mscc.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: בתיאום מראש

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

בסיפור עלייתו ושקיעתו של בית דוד בספר שמואל ובספר מלכים שזורות הספרות וההיסטוריה זו בזו בעוצמה פואטית ייחודית. נתחקה אחר הסצנות הסוערות בתולדות בית דוד – מסיפור עלייתו של דוד, דרך מרד אבשלום וכלה במלכות שלמה ופיצול הממלכה – תוך בחינה של מאפייני הדמיון הפוליטי המקראי. נדון ביחסים בין מלכים ונביאים ובביקורת הנוקבת על מוסד המלוכה. תשומת לב מיוחדת תוקדש לסוגיות של מגדר ולקריאות פמיניסטיות של תפקיד הנשים בסיפור בית דוד – מיכל, בת-שבע, האשה החכמה. נבחן את הדרמות האישיות השזורות לבלי התר במהלכים פוליטיים תוך התמקדות בייצוג האהבות הסבוכות של שאול, מיכל, יהונתן ודוד. נקרא מבחר של מאמרים ומסות מכתבי מרטין בובר, אריך אאורבך, רוברט אלטר, פיליס טריבל, מיקה באל, הוברטל והולמס.

מטרות הקורס:

זהו קורס מבוא לגישות ספרותיות למקרא שמטרתו להציג את מאפייניו הפואטיים של הטקסט המקראי. ספר שמואל משמש כדוגמא מופתית לשזירה המורכבת של הספרות וההיסטוריה במקרא.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

לבחון את הפואטיקה של הטקסט המקראי
להגדיר את היחס למלוכה בספר שמואל
לזהות סצנות-דפוס
להציג סוגיות של מגדר
להשוות בין הדמויות השונות

דרישות נוכחות (%) :
80%

שיטת ההוראה בקורס: סמינר

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

19.3.18 – הקדמה: משל יותם – משל וממשל, שאלת הדמיון הפוליטי (שופטים ט)
מרטין בובר: קטעים נבחרים מתוך מלכות שמים: עיונים בספרים שופטים ושמואל. ירושלים, מוסד ביאליק, 1965 (56-51).

26.3.18 – חנה/שמואל: סצנת הדפוס של הלידה (שמואל א, א-ב)
--אריך אאורבך – "צלקתו של אודיסאוס", מימזיס: התגלמות המציאות בספרות המערב. תרגום: ברוך קרוא. ירושלים, מוסד ביאליק, תשכ"א.

--אורי אלטר, "סצנות-דפוס המקרא וחשיבותה של קונוונציה", אמנות הסיפור במקרא . תרגום: שושנה צינגל.

תל אביב, ספרי אדם, 1981, 61-77

רשות:

Robert Alter, "How Convention Helps Us Read: The Case of the Bible's Annunciation Type-Scene," *Prooftexts* 3 (1983), 115-130.

4.18.9 - משפט המלך: הביקורת על מוסד המלוכה (שמואל א, ח)

Moshe Halbertal and Avishai Margalit, *Idolatry* (Cambridge: Harvard University Press, 1992), Chapter 8, 214-235.

ש. טלמון, "משפט המלך", המלוכה הישראלית בראשיתה. ירושלים, מרכז זלמן שזר, תשל"ה, 16-27.

16.4.18 - דוד, שאול ומיכל: פוליטיקה משפחתית

--אורי אלטר, "דרכי אפיון ואמנות השתיקה", אמנות הסיפור במקרא, 133-149

--אילנה פרדס, "חלום הגדולה של רחל", הבריאה לפי חוה: גישה ספרותית פמיניסטית למקרא. תל אביב: הקיבוץ המאוחד, 1996, 51-62.

-- רחל, "מיכל", רחל: שירים, מכתבים, רשימות . תל-אביב, זמורה-ביתן, 1985, 168.

23.4.18 - מאבקי הכוח בין שאול ודוד

-- פרקים נבחרים מתוך ספרם של משה הלברטל וסטיבן הולמס -

The Beginning of Politics: Power in the Biblical Book of Samuel (Princeton: Princeton University Press, 2017)

30.4.18 - דוד ויהונתן: אינטימיות גברית

--סטיבן גרינברג, עם אלוהים ואנשים: הומוסקסואליות במסורת היהודית . תרגום: זיו מילמן. תל אביב, הוצאת הקיבוץ המאוחד, 2013, 96-101.

-- הרמן מלוויל - בילי באד

5.18.7 - סיור בירושלים: ממגדל דוד לקבר דוד

יאיר זקוביץ, דוד: מרועה למשיח. ירושלים, יד בן-צבי, תשנ"ו, פרק 11, 122-140

14.5.18 - יום הסטודנט

21.5.18 - שאול ושאלת הנבחרות: המפגש עם בעלת האוב (שמואל א כח)

מרטין בובר, "מנהיגות שבמקרא", דרכו של מקרא. ירושלים, מוסד ביאליק, 1978, 123-134.

שאול טשרניחובסקי, "בעין דור"

28.5.18 - דוד ובת שבע: פוליטיקה מינית ושאלת החוק (שמואל ב, יא)

ניקולו מקיאוולי, הנסיך (פרקים נבחרים)

אוריאל סימון, "אתה האיש: מלך בחטאו, איש בתשובתו ואב בעונשו", מתוך קריאה ספרותית במקרא: סיפורי נביאים, מוסד ביאליק, ירושלים, 1997.

רשות:

פרי וסטרנברג, "המלך במבט אירוני: על תחבולותיו של המספר בסיפור דוד ובת-שבע ושתי הפלגות לתיאוריה של הפרוזה". הספרות א 2 (קיץ) 1968

Mieke Bal, "The Emergence of the Lethal Woman," *Lethal Love: Feminist-Literary Readings of Biblical Love-Stories* (Bloomington: Indiana University Press, 1987),

10-36

כנס על "פוליטיקה מקראית: ספרות והיסטוריה", 30-31 במאי (פרטים בהמשך)

6.18.4 - סיפור אמנון ותמר: שקיעת בית דוד (שמואל ב, יב-ג)

-- אריאלה דים, "אהבה התלויה בדבר: עיון בסיפור אמנון ותמר", הספרות, 28, 1979
קטעים נבחרים מד"ח המלך דוד, סטפן היים

11.6.18 - מרד אבשלום והאשה החכמה (שמואל ב, יג-כד)
יאיר זקוביץ, דוד: מרועה למשיח, פרק 7, 85-95

18.6.18 - מקדש שלמה: המאבק על הכס וביקורה של מלכת שבא (מלכים א, א-ט)
ישראל פינקלשטיין וניל אשר סילברמן - "ממלכת הזוהר", ראשית ישראל: ארכיאולוגיה, מקרא וזיכרון
היסטורי. תל אביב, ההוצאה לאור של אוניברסיטת תל-אביב, 2003, 131-154.
דינה שטיין, "מלכת שבא מול שלמה- חידות ופרשנויות במדרש משלי א", מחקרי ירושלים בפולקלור
יהודי, טו תשנ"ג, מאגנס האוניברסיטה העברית, ירושלים

25.6.18 - סיכום ופרזנטציות

חומר חובה לקריאה:

- מרטין בובר: קטעים נבחרים מתוך מלכות שמים: עיונים בספרים שופטים ושמואל. ירושלים, מוסד
ביאליק, (1965) 51-56.
--אריך אאורבך - "צללתו של אודיסאוס", מימזיס: התגלמות המציאות בספרות המערב. תרגום: ברוך
קרא. ירושלים, מוסד ביאליק, תשכ"א.
--אורי אלטר, "סצנות-דפוס המקרא וחשיבותה של קונוציה", אמנות הסיפור במקרא. תרגום: שושנה
צינגל.
תל אביב, ספרי אדם, 1981, 61-77.
רשות:
Robert Alter, "How Convention Helps Us Read: The Case of the Bible's Annunciation
Type-Scene," *Prooftexts* 3 (1983), 115-130.
Moshe Halbertal and Avishai Margalit, *Idolatry* (Cambridge: Harvard University
Press, 1992), Chapter 8, 214-235.
ש. טלמון, "משפט המלך", המלוכה הישראלית בראשיתה. ירושלים, מרכז זלמן שזר, תשל"ה, 16-27.
--אורי אלטר, "דרכי אפיון ואמנות השתיקה", אמנות הסיפור במקרא, 133-149.
--אילנה פרדס, "חלום הגדולה של רחל", הבריאה לפי חוה: גישה ספרותית פמיניסטית למקרא. תל
אביב: הקיבוץ המאוחד, 1996, 51-62.
-- רחל, "מיכל", רחל: שירים, מכתבים, רשימות. תל-אביב, זמורה-ביתן, 1985, 168.
--סטיבן גרינברג, עם אלוהים ואנשים: הומוסקסואליות במסורת היהודית. תרגום: זיו מילמן. תל אביב,
הוצאת הקיבוץ המאוחד, 2013, 96-101.
-- הרמן מלוויל - בילי באד
--מרטין בובר, "מנהיגות שבמקרא", דרכו של מקרא. ירושלים, מוסד ביאליק, 1978, 123-134.
שאל טשרניחובסקי, "בעין דור"
--פרי ושרנברג, "המלך במבט אירוני: על תחבולותיו של המספר בסיפור דוד ובת-שבע ושתי הפלגות
לתיאוריה של הפרוזה". הספרות א 2 (קיץ) 1968
Mieke Bal, "The Emergence of the Lethal Woman," *Lethal Love: Feminist-Literary*

Readings of Biblical Love-Stories (Bloomington: Indiana University Press, 1987), 10-36

--יאיר זקוביץ, דוד: מרועה למשיח. ירושלים, יד בן-צבי, תשנ"ו, פרק 11, 122-140.
-- אריאלה דים, "אהבה התלויה בדבר: עיון בסיפור אמנון ותמר", הספרות, 28, 1979
קטעים נבחרים מד"ח המלך דוד, סטפן היים

--יאיר זקוביץ, דוד: מרועה למשיח, פרק 7, 85-95

Steven Weitzman, "Building Heaven on Earth," *Solomon: The Lure of Wisdom* (New Haven: Yale University Press, 2011), 98-113

--ישראל פינקלשטיין וניל אשר סילברמן - "ממלכת הזוהר", ראשית ישראל: ארכיאולוגיה, מקרא וזיכרון היסטורי. תל אביב, ההוצאה לאור של אוניברסיטת תל-אביב, 2003, 131-154.

--דינה שטיין, "מלכת שבא מול שלמה- חידות ופרשנויות במדרש משלי א", מחקרי ירושלים בפולקלור יהודי, טו תשנ"ג, מאגנס האוניברסיטה העברית, ירושלים.

Steven Weitzman, *Solomon: The Lure of Wisdom*, 133-48

--ישראל פינקלשטיין וניל אשר סילברמן -ראשית ישראל, 155-172

חומר לקריאה נוספת:

שמעון בר-אפרת - שמואל א ושמואל ב - מקרא לישראל, עם עובד, 1996

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 80 %

הרצאה 0 %

השתתפות 10 %

הגשת עבודה 0 %

הגשת תרגילים 10 %

הגשת דו"חות 0 %

פרויקט מחקר 0 %

בחנים 0 %

אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:

-